

GÜNÜMÜZ İSPANYOL ÖYKÜSÜ

*Ayfer Teker García**

Özet

İspanya'da öykü ile ilgilenen yazarların sayısı, özellikle XX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren artmış ve bu yazınsal tür belli bir süreklilik kazanmıştır. Bu dönemde İspanya'da öykü türünde yapıt veren yazarlar, İç Savaş sonrası dönemin hemen hemen her kuşağındaki yazarları kapsar: Savaş sırasında sürgüne giden yazarlardan, İspanya'da kalıp savaş sonrası dönemde ürün veren yazarlar, 50 ve 68 Kuşağı yazarları ve hatta yazın dünyasına girmeye çalışan genç yazarlara kadar geniş bir yelpazeyi içine alan çok sayıdaki edebi şahsiyet, bu kısa düz yazı kurmaca türe ilgi göstermiştir. Böylece gerek yaş, gerek formasyon, gerekse yazınsal ve ideolojik bakışı birbirinden farklı olan birçok yazınsal isim, aynı türde yapıtlar vererek, İspanya İç Savaşı sonrası dönemden itibaren bir arada yaşamış ve yaşamayı sürdürmektedir.

Anahtar sözcükler: *Günümüz İspanyol Öyküsü, İspanyol İç Savaşı, 36 Kuşağı, 50 Kuşağı, 68 Kuşağı, Genç Yazarlar Kuşağı.*

Abstract

Actual Spanish Short Story

The authors in Spain who wrote in the form of short story cover almost all authors in the era of post civil war. Especially, the ones who were interested in the short story after the second half of the 20th century were the ones in the generation of 36, 50, 68 and Young Authors generation. These literary figures who had different backgrounds, ages and different literary and ideological perspectives lived together in Spain after the period of civil war and still continue to live together.

* Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, İspanyol Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Emekli Öğretim Üyesi.

Key words: *Actual Spanish Short Story, Spanish Civil War, 36th Generation, 50th Generation, 68th Generation, Generation of Young Writers*

İspanya’da öykünün kökeni, edebiyat tarihçilerine göre Orta Çağ’da Don Juan Manuel’in yazdığı “El conde Lucanor” (1335) adlı yapıta dayanır. Eğer kronolojik sırayı izleyecek olursak, Cervantes ve diğer Altın Çağ yazarlarının da, bu kısa anlatı türünde ürünler verdiğini gözleriz. Öyküye fazla ilgi duyulmayan XVIII. yüzyılda bile İspanya’da José Francisco de la Isla ve Diego de Torres gibi isimler bu türün sürekliliğini sağlar. Yüzlerce öykünün yazıldığı XIX. yüzyılda ise, Bécquer ve Clarín gibi İspanya’nın ünlü yazarları, diğer türlerin yanında öyküyü de denemişlerdir. XX. yüzyıla gelindiğinde, İspanya’nın yaşadığı İç Savaş’a (1936-1939) bağlı olarak bu kısa anlatı türü bir düşünüş yaşasa da, günümüzde yükselişe geçerek roman, tiyatro, şiir gibi diğer yazınsal türlerden eksik bir yönü olmadığını kanıtlamaya çalışmaktadır.

Bu çalışmamızda, her ne kadar değişik dönem ve bakış açılarına göre farklılık gösteren öykünün tanımı üzerinde durmayacak olsak da, konumuz İspanyol öyküsü olduğu için, anadili İspanyolca olan iki büyük yazarın bu tür ile ilgili açıklamalarından söz etmeden geçemeyeceğiz. Ayrıca Latin Amerika Öyküsü, İspanyol Öyküsü’nden daha önce ivme kazanmıştır ve İspanya için bir yerde öncü niteliği taşımış olduğundan, bu açıklamalar günümüz İspanyol öyküsü açısından önemlidir.

Bunlardan birincisi ünlü Arjantinli yazar Julio Cortázar’ın yaklaşımıdır. Cortázar, öyküde üç temel unsurunu ön plana çıkarmaktadır. Bunlar sırasıyla, “konu hakkında yazarın yaptığı seçim olarak algılanılması gereken anlam; arada kalan tüm düşünce ve duyguların ortadan kaldırılması [ya da hangi yoğunlukta sunulacağına karar verilmesi ve son olarak da] yazarın öyküyü bize sunarken uygulayacağı gerilim ya da tarz”dır (Pérez Sinusia, 2001 : 45). Ayrıca Cortázar’ın roman ile öyküyü karşılaştırması da oldukça ilginçtir. Yazar, romanı sinemaya, öyküyü ise fotoğrafa benzetir. Çünkü roman da tıpkı sinema gibi, “küçük parçacıkların biraraya gelmesiyle oluşan daha geniş bir gerçeğin algılanmasıdır” (González, 1992 : 129). Fotoğrafta ya da öyküde ise durum bundan farklıdır. Bir fotoğraf sanatçısı, anlamlı olan tek bir görüntü ile kendini sınırlar; tıpkı öykü yazarının kısa ve öz bir biçimde anlattığı konu üzerinde yoğunlaşması gibi. Ancak, hem fotoğrafçı hem de öykü yazarı kendisine sınır koyarken, seyirci ya da okuyucu üzerinde yeni ufuklar açmak, oradaki görüntünün ya da yazılı olanın çok daha ötesinde açılımlar olduğunu anımsatmak amacını güderler. Öykü küçük olandan başlayıp büyük olana doğru açılan bir penceredir.

Öykü ile ilgili açıklamalarını vereceğimiz diğer yazar ise, 40'lı yıllardan önce ürün vermeye başlayan ve Latin Amerika'da, gerçekçi olmayan öykünün ilk kurucusu kabul edilen Uruguaylı Horacio Quiroga'dır. Anlatımda ve teknikte yeniliklere yer veren bu "criollist" yazar (Bkz. "criollist yazar tanımı için: Teker García, 2004 : 27) kadar hiçbir Latin Amerikalı yazar, öykünün taşıması gereken özellikler üzerinde yoğunlaşmamıştır. "Decálogo del perfecto cuentista" (Mükemmel Öykücünün On Şartı) adı altında öykü yazarlarının uyması gereken kuralları yayımlamıştır. Eleştirmen Ricardo Gullón, özellikle bunlardan üçü üzerinde durmaktadır: "Kısa ve kendi içinde yoğun oluşunun yanısıra, bir süprizle sonuçlanması" (Pereira, 1989 : 11-12.) öykü türünden beklenen özelliklerdir. Öte yandan Ricardo Gullón, Quiroga'nın kurallarından söz ederken, kahramanlar arasındaki ilişkiyi kurma açısından "okuyucu rolü"nü (Pereira, 1989 : 12) de altını çizer.

Öykünün özelliklerine İspanyolca konuşan yazarlar açısından kısa bir göz attıktan sonra, şimdi de özellikle XX. yüzyılın ikinci yarısından bu yana uzanan İspanya'daki serüvenini incelemeye çalışalım.

XIX. yüzyıldan itibaren kendi özellikleri olan bağımsız yazınsal bir tür olarak kabul gören öykü, bu dönemde İspanya'da Clarín ve Pardo Bazán ile kendinden söz ettirmeye başlamıştır.

XX. yüzyılda ortaya çıkan öncü estetikler, teknik yenilikler, Avrupa Modernizmi, sanatsal deneysellik, gerçek dışı, fantastik ve absürd olanı anlatıya katma çabası öyküyü, başlangıçtaki kısa, öz ve okuyucuda etki bırakan anlatı biçimindeki tanımından biraz uzaklaştırır.

Daha önce sözünü ettiğimiz İspanya İç Savaşı ve ardından yaklaşık 40 yıl süren diktatörlük dönemi (1939-1975) boyunca, ideolojik baskılar ve ifade özgürlüğü gibi sorunlar, İspanya'nın tüm kültürel ve toplumsal yaşamında olduğu gibi, diğer yazınsal türlerin yanında öyküyü de etkilemiştir. Bu yüzden İç Savaş sonrası yıllarda öykü, sorunları olan ve kriz içinde yaşayan bir tür olarak karşımıza çıkar.

Aslında İspanya'da yaklaşık son elli yıl boyunca, öykü türünde ürün veren dört yazınsal kuşak bulunmaktadır. Bunlar sırasıyla şöyledir: 36 Kuşağı, 50 Kuşağı, 68 Kuşağı ve son olarak da Genç Yazarlar Kuşağı'dır.

Özellikle 30'lu ve 40'lı yıllarda siyasal rejimin ya da Kilise'nin uyguladığı sansür sonucu, gönüllü ya da zorunlu olarak sürgüne giden yazarlar, İspanya yazın yaşamında bir sıradanlığın oluşmasına yol açarlar. Açlığın egemen olduğu hemen İç Savaş sonrası 40'lı yıllarda Azorín, Concha Espina, Rafael García Serrano, Pedro de Lorenzo, Dolores Medio, José Antonio Muñoz Rojas, Edgar Neville ve José María Sánchez Silva gibi

yalnızca bazılarını sıraladığımız yazarlar, öykü türünde ürünler vermişlerdir. Böylesine heterojen bir gruptan, her türlü zevke hitap edecek tarzda yapıtlar ortaya çıkmıştır. Bu yazarlardan bazıları savaşı, ideolojik ve ahlaksal konuları yapıtlarında kullanırken, bazıları da duygusal ve geleneksel konuları seçerek, kaçış edebiyatına yönelmişlerdir. Bu dönemde yapıtlarını kaleme alan yazarların büyük çoğunluğu, anakronik yani yanlış zamanlama estetiğini yeğlemiştir.

Öte yandan, 36 Kuşağı yazarlarını oluşturan Gonzalo Torrente Ballester, Camilo José Cela, Jorge Campos, Alonso Zamora Vicente, Francisco García Pavón, Vicente Soto, Juan Perucho ve Miguel Delibes gibi isimler, yine aynı dönemde, yani 40'lı yıllarda yazınsal kariyerine başlayan ve daha sonraki dönemlerde ise, başarılarını pekiştiren yazarlardandır.

İç Savaş sonrası yıllarda, öykü türünü ayakta tutan birtakım unsurlar bulunmaktadır. Bu unsurların başında *Sésamo*, *Café Gijón*, *Leopoldo Alas* ve *Juventud* gibi yazınsal yarışma ve ödüller yer almaktadır. Ayrıca *Ínsula*, *Cuadernos Hispanoamericanos*, *Índice*, *Papeles de Son Armadans* gibi dergiler de yayımlarında bu dönem yazarlarının öykülerine yer ayırıp yayılmasına katkıda bulunmuştur.

Yine 40'lı yıllarda, sürgünde bulunan yazarlar da öykü türündeki yapıtlarını yaratmayı sürdürmüşlerdir. Sürgün yazarları arasında öne çıkanlar, Arturo Barea, Max Aub, Francisco Ayala, Rosa Chacel, Rafael Dieste, María Teresa León, Ramón J. Sender gibi birinci kuşak yazarlarıdır. Bu yazarlar, çok çeşitli türde öykü yazmışlar, varoluşçuluğu ve kendi deneyimlerini yapıtlarında kullanmışlar, bazen geleneksel bazen de gerçekçi dokunuşlarla yenilik arayışlarını sürdürmüşlerdir. Sürgünde bulunan bu yazarlarda öne çıkan en önemli özellik, bol ve nitelikli ürün vermeleridir.

İspanya'da ise bir başka oluşum yaşanmaktadır. 36 Kuşağı üyesi olan Camilo José Cela'nın "La familia de Pascual Duarte" (Pascual Duarte Ailesi, 1942) adlı romanını yayımlamasıyla yazın dünyasına, "acı gerçekçilik" diye de adlandırabileceğimiz "tremendismo" akımı girer. Cela'nın çağdaşları, "her ne kadar değişik tarzları benimsemiş olsalar da, yapıtlarında mizah ve alayı kullanma ve üsluba önem verme" (Encinar ve Percival, 2001 : 27) gibi konularda birleşmektedirler. 36 Kuşağı yazarları, ilgi alanlarını daha çok kent ve kır insanının, toplumsal, psikolojik ve varoluşçu sorunlarına yöneltirler. Yapıtlarında bölgesel alışkanlıklara ve dil kullanım biçimlerine yer vererek, "yeni gelenekselcilik" diyebileceğimiz bir çeşit "neo-costumbrismo" hareketini yaratırlar. Bu kuşak yazarları, yapıtlarında "gerçekçiliği benimsemiş olmakla birlikte, dil kullanımında yenilikçi bir üslup sergilerler" (Encinar v.d., 2001 : 27)

50’li yıllarda İspanyol öyküsünde yeniden bir diriliş gözlenir. Bu diriliş, 50 Kuşağı diye adlandırılan bir grup genç yazarın çabasıyla gerçekleşir. Ignacio Aldecoa, Juan Benet, Jesús Fernández Santos, Jorge Ferrer-Vidal, Medardo Fraile, Juan García Hortelano, Juan Goytisolo, Alfonso Grosso, Ana María Matute, Rafael Sánchez Ferlosio, Alfonso Sastre, Jesús López Pacheco, Juan Marsé, Carmen Martín Gaité gibi yazarlar, bu kuşağın önemli temsilcilerindendir. Bu kuşak yazarları, öykü türünün kendine yeni bir yön çizmesini sağlarken, İspanyol gerçeğinin değişik yönlerini ve dönemin İspanyası’ndaki değişik yaşam biçimlerini, eleştirel bir yaklaşımla okuyucuya sunarlar. Benimsedikleri gerçekçi tarz, ne 40’lı yıllardaki yazarlarınkine ne de Cela’nın “acı gerçekçiliği”ne benzemektedir. Onlarınki, o dönemlerde yaşananları araştırmaya, gerçekleri ortaya çıkarmaya ve deneyimleri aktarmaya yönelik bir gerçekçiliktir.

50’li yıllarda yine gazete, dergi ve yayınevleri öyküye verdikleri desteği artırarak sürdürürler. Böylece İspanyol öyküsü, edebiyat çevrelerinde ve okuyucular arasında kendine daha geniş bir yer edinme olanağını yakalamış olur.

Bu yıllar, yine aynı zamanda yazarların ve aydınların dışa açılmaya başladığı yıllardır. Varoluşçuluk, Marksizm, siyasal huzursuzluk, Avrupa Edebiyatı, Kuzey ve Latin Amerika Edebiyatı, sinemada yaşanan yeni gerçekçilik, hep bu dönem yazarlarını etkileyen unsurlar arasında yer alır. İspanya’daki ideolojik baskılar, her ne kadar varlığını sürdürse de, 50 Kuşağı’nın temsilcileri, eski kuşak yazarlar kadar kendilerini huzursuz hissetmezler. Çocukken yaşadıkları İç Savaş’ın etkilerini, eleştirel bir yaklaşımla ve dayanışma içine girerek aşmayı önerirler. Onlara göre siyasal ve ideolojik sorunların çözümü harekete geçmekte yatmaktadır. Eleştirmen Hipólito Esteban Soler, bu dönemde roman yazan yazarları dört grupta toplar: “Yeni gerçekçilik, toplumsal gerçekçilik, metafizik roman ve eleştirel gerçekçilik” (Encinar, v.d., 2001 : 29). Ancak bu gruplaşmayı öyküye uygulamak pek yerinde olmaz zira, bu dönemde yazılan çok sayıdaki öykü, bu işi zorlaştırmaktadır. 50 Kuşağı öykü yazarlarının konuları çok geniş bir yelpazeyi içerir: Kent-köy, kadın-erkek, genç-yaşlı, yoksul-varlıklı öykülerinin yanında, işçileri, köylüleri, baskı altında olanları, özürülleri ve ileri görüşlülere konu alan birçok öykü yazılmıştır. Aynı zamanda yurtdışındaki deneyimleri ya da bölgesel gelenekleri içeren, sanatçıları, öğretmenleri anlatan ya da basit psikolojik içerik taşıyan öyküler, yeri geldiğinde kült, yeri geldiğinde de diyalektik bir anlatımla okuyucuya sunulmuştur.

Bu yıllardaki tüm öykü yazarlarını birleştiren ortak özellik ise “edebiyatın sosyopolitik bir etkinlik olarak” (Encinar, v.d., 2001 : 30)

algılanmasıdır. Bu yazarların büyük bir çoğunluğu, toplumsal adaletsizliği, iş yerlerindeki sömürüyü, sınıf farklılığını, ekonomik eşitsizliği gözler önüne sermek isterler. 50 Kuşağı yazarları, okuyucu kitlelerinin, kendi yapıtlarında yer alan baskı altında ezilen işçi kahramanlar/kurbanlar oldukları düşüncesinden yola çıkarak, ideolojik iletilerini açıklayabilmek için, yazınsal söylemlerini sadeleştirme yolunu seçerler. Tüm bunlara karşılık, taşıdıkları siyasal ve ahlaksal sorumluluk, yapıtlarındaki estetik düzeyin azalmasına yol açmıştır. Bu dönem yapıtlarında fantastik unsurlar hemen hemen hiç yer almaz.

60'lı yıllara gelindiğinde toplumsal gerçekçilik, anlatıda yaşanan modernleşme karşısında çekiciliğini yitirmeye başlar. Teknik ilerlemeler ve biçimsel yenilikler, Latin Amerika Edebiyatı'nda "boom" akımının yeşermesine yol açmış ve İspanya'da da bu akımdan etkilenen Luis Martín Santos, Juan Goytisolo, Juan Marsé ve Juan Benet gibi yazarların da bu yolda yapıtlar vermesine neden olmuştur. Daha sonra ise, 50 Kuşağı yazarlarından Fernández Santos, García Hortelano, Martín Gaité ve Sueiro da bu yeni dalganın etkisi altında kalarak, daha önce benimsemiş oldukları yeni gerçekçilik ya da toplumsal gerçekçiliğin dışına çıkarak, uluslararası düzlemde yeni egemen olan eğilimlere yönelmişlerdir.

50 Kuşağı'ndan sonra İspanya'daki yazarlar, 68 Kuşağı'nı oluştururlar. Bu kuşak yazarları da, tıpkı bir önceki kuşakta olduğu gibi öznel sorgulamayı, deneyselliği ve ifadede canlılık arayışlarını sürdürmüşlerdir. 60'lı yılların sonu, 70'li yılların başı arasında yapıtlarını kaleme alan, bu kuşak yazarları arasında, Félix de Azua, Javier del Amo, Miguel Espinosa, José Antonio Gabriel, Raúl Guerrero Garrido, Ramón Hernández, Javier Marías, Vicente Molina Foix, Juan José Millas, Javier Tomeo, Ana María Moix ve Manuel Vázquez Montalbán gibi yazarlar bulunmaktadır. Bu yazarlar, yurtdışındaki eğilimlere uymak ve yeni olanın peşinde koşmak arzusu içindedirler. Uluslararası yazın dünyasında gelişen tüm yeniliklere kapısını açan 68 Kuşağı yazarları, geleneksel olandan uzaklaşma amacını güderler. Yeni teknikleri uyguladıkları yazınsal deneysellik, onların en büyük özelliğidir.

Bir önceki kuşak ile 68 Kuşağı arasında köprü kuran Luis Goytisolo, Felix Grande ve Ricardo Doménech'in yapıtlarında bireysel olanın ve saplantının yüceltildiği gözlenir. Grande, yabancılaşma, erotik olan ve sınırdaki kalan durumlarla ilgilenirken Doménech, fantastik olan üzerinde yoğunlaşır. Goytisolo ise, metinsel bir mükemmelliğin arayışı içindedir. Bu dönemde fantastik olan, yalnızca tek bir yazarla sınırlı kalmaz. Torrente Ballester, Cunqueiro ve Perucho gibi yazarlar da fantastik öyküyü kaleme alanlar arasındadırlar. Franco Rejimi'nden demokrasiye geçiş döneminde, 68

Kuşağı dışında kalan bazı yazarlar da fantastik öykü üretmişlerdir. Bu yazarlardan bazılarını şöyle sıralayabiliriz: Luis Mateo Díez, José María Merino, Rosa Montero, Lourdes Ortiz, Álvaro Pompo, Soledad Puértolas, Carmen Riera ve Esther Tusquets. Sözünü ettiğimiz bu yazarlar, fantastik öykünün yanında psikolojik analize dayanan öyküler de yazmışlardır. Psikolojik öykü türünde ürün veren diğer yazarlar ise, Manuel Vázquez Montalbán, Monserrat Roig ve Paloma Díaz-Mas'dır. 70'li yıllara damgasını vuran en önemli iki özellik ise "kadının dünyasına gösterilen ilgi ve öykü metninin kendi içinde yansımalarıdır" (Encinar, v.d., 2001: 32).

80'li yıllar İspanyol kültüründe büyük değişimlerin yaşandığı yıllardır. Ticari anlayışın egemen olduğu ve bencilliğin ortaya çıktığı bu dönemde, kültürel sanayinin de patlamasıyla birlikte, kültürün bürokratikleşmesi ve estetik değerlerin çabucak tüketilmesi söz konusu olmuştur. Özellikle çeviriler sayesinde yurtdışında da tanınan İspanyol yazınında, toplumsal olanın değerini yitirmesi ve bireysel ya da kişisel olanın ön plana çıkması süreci yaşanmış ve "light" olana karşı bir çekim ortaya çıkmıştır. Genç Yazarlar Kuşağı diye adlandırılan bu dönem yazarları arasında Jesús Ferrero, Pedro Zarraluki, Julio Llamazares, Javier García Sánchez, Antonio Muñoz Molina, Agustín Cerezales, Ignacio Martínez Pisón ve Francisco J. Satué'yi sayabiliriz.

Bu dönemde öykü üzerine çok ürün verilmiştir. Ama buna karşın, bu kısa anlatı türünü ayakta tutan gazete ve dergiler, okuyucunun öyküye olan ilgisinin azaldığı gerekçesiyle 80'li yıllarda yeterince öykü yayımlamamışlardır. Öykü yerine, daha çok özgeçmişlere, deneme yazılarına ve tarih ile ilgili yazılara sayfalarını ayırmayı yeğlemişlerdir. İspanya'da günümüz öyküsü, kendi gelişimini engelleyen üç ana sorunla karşı karşıya bulunmaktadır. Bunlar sırasıyla "yazınsal modadaki değişkenlik, yayınevleri dünyasında [öyküye karşı olan] güvensizlik ve bunun sonucunda da öykü yazarlarında oluşan kararsızlıktır" (Encinar, v.d., 2001 : 34). Öykü yazarı Francisco García Pavón, günümüzde birçok öykünün yazılmasına karşın, bu türün hak ettiği yere bir türlü gelememesinden yakınır (Encinar, v.d., 2001 : 34). Öykü yazarları arasında İspanya'daki genel kanı, bu kısa anlatı türünün bir alt tür olarak kabul edildiği yönündedir. Bu yüzden de öykü, bazı ulusal edebiyat ödüllerinde kendine ait bir yer edinmemiştir. Öykü türünün küçümsenmesine bir örnek daha verebiliriz: Eğer bir öykü yazarı, herhangi bir roman ya da diğer yazınsal türlerde bir yapıt yaratmamışsa, İspanyol Edebiyat Tarihi kitaplarında adından söz ettiremez. Ayrıca yayınevleri, editörler ve eleştirmenler de öykü türüne beklenen desteği vermemektedir. Bazı

yayınevleri, örneğin *Planeta*, yeterli derecede ticari olmadığı için, öykü türünde kitap yayımlamayı reddeder.

Bununla birlikte, daha önce de sözünü ettiğimiz gibi, özellikle 80’li yılların başında öykü türünde birçok yapıt verilmiştir. Ardından 80’li yılların sonuna doğru, verilen yapıtların sayısında bir düşüş yaşansa da, hemen sonrasında yeniden yükselme gerçekleşmiştir. Bu yükselişte, İspanya’daki özerk bölge yönetimlerince desteklenen dergilerin büyük katkısı olmuştur. Bu dergiler arasında *Barcarola*, *Cuadernos del Norte*, *Turia*, *Las Nuevas Letras*, *El Paseante*’yi sayabiliriz.

90’lı yıllarda ise, dergi sayısındaki azalmaya ve tirajların düşmeye başlamasıyla doğru orantılı olarak, üretilen yapıtlarda da bir azalma yaşandığı gözlenir. Günümüzde öykü türünü olumsuz etkileyen başka önemli bir unsur ise, yazınsal ödül sayısındaki artıştır. Bu artışın olumlu bir etki yaratması beklenirken, bunun tam tersi gerçekleşmektedir. Zira kendi reklamını yapmak isteyen her kasaba, her kent, her şirket kendi adına bir ödül düzenlemekte ve nitelikli, niteliksiz birçok yazar da bu yarışmalara katılmaktadır. Yarışma sonrasında ödül kazanan öyküler çoğunlukla yayımlanmamaktadır. Bu durum da, öykünün basit ve fazla çaba harcanmadan yazılan bir tür olarak algılanıp küçümsenmesine yol açmaktadır.

Öte yandan, İspanya’da öykü türü üzerine yazınsal ya da eleştirel çalışma yapmak isteyen araştırmacılar ya da yazılan öyküleri toparlayıp seçki yapmak isteyen eleştirmenler, çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Çünkü XX. yüzyılda yazılan öykülerin çoğu, gazete ve dergilerin arşivlerinde unutulmuş ya da artık çıkmayan dergilerin bazı sayıları, bir iki belediye kütüphanesi raflarında kalmıştır. Araştırmacıların kolaylıkla ulaşamayacağı bu yapıtlar, bazı meraklılar tarafından keşfedilmeyi beklemektedir. Aynı zamanda öykü yazarları üzerinde derinleşmek, dönemlere ayırmak, onları sınıflandırmak, dönem özellikleri ve süreleri üzerine yorum yapmak da bu yüzden oldukça güçtür.

Bununla birlikte, İspanya’da yaratılan öykü, hem Kuzey hem Güney Amerika’daki, hem de Avrupa’nın diğer ülkelerindeki eğilim ve yaklaşımlara koşut özellikler sergiler. Çağdaş sanatın tüm dallarında gözlenen esneklik, öykü türünde de biçimsel olarak kendini göstermektedir. Özet olarak, günümüzdeki estetik anlayış, “her şey geçerli, her şey olası ve her şey estetik olarak var olma hakkına sahip” (González, 1992: 34) biçimindeki sözlerle yorumlanabilir. Günümüzde öykü yazan İspanyol yazarlar, “klasik” diye adlandırabileceğimiz daha önceki kuşaklardaki yazarların biraz dışına çıkmaktadırlar. Önceki kuşak yazarları, öykülerine

konu olarak önemli bir anı seçerlerken, yeni kuşak yazarlar, yaşamın önemli olmayan herhangi bir anını seçmektedirler. Eski kuşak yazarları öyküyü, başı ve sonu belli olan bir bütün olarak kabul ederlerken, günümüz yazarları öyküde, parçalı anlatımı ve/veya öykünün sonunu açık bırakmayı yeğlerler. Yine geleneksel yazarlar, şematik bir biçim içinde olay örgüsüne önem verirler. Günümüzde ise durum farklılık gösterir. Tıpkı romanda olduğu gibi öyküde de, artık neyin anlatıldığı değil, nasıl anlatıldığı önemlidir. Teknik ve biçimsel değerler, olay örgüsünden daha ön plana çıkmaktadır. Gerçekçiliğin dışında fantastik olan, akıl dışı olan, doğa dışı ya da doğa üstü olan unsurlar yapıtlara girmeye başlamıştır. Bunun dışında, psikolojik analizler ve düş gücünün kullanımı son dönem yapıtların en belirgin özellikleri arasında yer alır.

Sonuç olarak söylediklerimizi özetleyecek olursak, İspanya'da öykü türü, son zamanlarda ortaya çıkmış bir olgu olmamakla birlikte, günümüzde adından sıkça söz ettirmektedir. Günümüz İspanyası'nda bu kısa düz yazı kurmaca tür, çok çeşitli sorunlarla karşı karşıya olmasına karşın, özellikle XX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren, bu tür ile ilgilenen yazarların sayısı artmış ve yazılı basına bağlı olarak da belli bir süreklilik kazanmıştır. İspanya'da öykü türünde yapıt veren yazarlar, İç Savaş sonrası dönemin hemen hemen her kuşağını kapsar. Gerek yaş, gerek formasyon, gerekse yazınsal ve ideolojik bakış açısı birbirinden farklı olan birçok yazar, bu türde yapıtlar vererek, öykünün hak ettiği yere ulaşması için çaba harcamaktadır.

KAYNAKÇA

- ENCINAR, Angeles ve Percival, Anthony'nin seçimi. (2001). *Cuento español contemporáneo*. Madrid: Cátedra.
- GONZÁLEZ, José Luis'in seçimi. (1992). *Papeles sobre el cuento español contemporáneo*, Pamplona: Hierbaola Yayınları.
- PEREIRA, Antonio'nun- seçimi. (1989). *Cuentos para lectores cómplices*. Madrid: Collección Austral, Espasa-Calpe.
- PÉREZ SINUSÍA, Yolanda. (2003). "El cuento literario español en el siglo XX: José María Merino y su concepto de la literatura" , *Studia Minora Facultatis Philosophicae Universitatis Brunensis*, L 22, Rhode Island, 45.
- TEKER GARCÍA, Ayfer, (2004). *20.Yüzyıl Latin Amerika Öyküsü*. Ankara: Ürün Yayınları.